

Dr Predrag Nemec, vanredni profesor

Fakultet za menadžment u sportu

Univerzitet "Braća Karić" u Beogradu

AGNOSTICIZAM U SPORTU

Fenomen ljudskog stvaralaštva je tokom čitave istorije civilizacije bio aktuelni problem koji je kao takav ostao sve do danas. Još u pretklasičnoj Periklovoj Grčkoj veliki filozofi toga doba su se bavili problemom stvaralaštva pokušavajući da daju odgovor na to pitanje. U svojim raspravama o umetnosti Platon je pružio više prihvatljivih i manje prihvatljivih odgovora u vezi sa umetničkim stvaranjem, koji su i do danas ostali aktuelni kao tema za razmišljanje, bez obzira na njihovu prihvatljivost ili ne. U svojoj "**Gozbi**" ili "**Fedonu**" on raspravlja o tome šta je umetnost i kako ona nastaje, polazeći od pretpostavke da je umetnost privid ili odraz ideje koja je po sebi suština. Proces transcendencije ideje u delo ostaje nedovljno razjašnjen kod Platona prema mišljenju nekih savremenih mislilaca i njegovih kritičara.

Za razliku od njega pragmatični Aristotel u svojim delima "**Poetika**" pa i "**Politika**" tom problemu prilazi mnogo konkretnije, pokušavajući da ga reši svojim zaključcima, datim kroz određene definicije i pravila. Međutim, isto kao njegovi predhodnici i sledbenici, Aristotel nije dao konačan odgovor. Neoplatonovci u klasičnoj helenističkoj Grčkoj nastoje da reše taj problem i predaju ga rimskoj civilizaciji, koja ga kao vrlo pragmatična prenosi docnije u srednji vek u vidu **sholastičkog agnosticizma** kao nesaznatljivosti božanskog stvaranja. Tek se renesansa vraća korenima grčkog razmišljanja i pokušava da pruži odgovor na ovo pitanje. Tako Mikelandelo fenomen stvaranja objašnjava otkrivanjem postojećeg umetničkog dela u materiji od strane umetnika. Potrebno je, kaže on, da umetnik samo ukloni višak mermera da bi se pojavila određena statua koja je i pre toga postojala u tom materijalu. Tako se Mikelandelo posle 2000 godina na izvestan način vraća pojmu Platonove praideje čiji odraz umetnik ili mislilac **intuitivno** otkriva i pretvara u umetničko delo, kako bi se to reklo savremenim jezikom.

Iako se krug pitanja i odgovora tokom vekova "otvara" i "zatvara" on i dalje ostaje otvoren bez svog konačnog odgovora.

Docniji mislioci, kao na primer Hegel, preuzimaju taj problem stvaralaštva i pokušavaju da ga reše odgovorom da je umetnost stvaranje slobodnog

ljudskog uma ili duha rasterećenog svakodnevnih briga ili aktivnosti, po čemu bi mnogi ljudi postali stvaraoci kada se oslobode svih bitnih problema svakodnevne egzistencije, koji ih opterećuju. Onda bi po njemu umetnost polako odumrla, jer bi svi ljudi postali umetnici. Pošto se to još nije dogodilo, umetnost i stvaralaštvo i dalje postoje kao nerazjašnjeni fenomeni moderne sadašnjosti.

Relativno mlada nauka, psihologija, je vrlo ambiciozno krenula u istraživanje tog fenomena pokušavajući da ona da konačni odgovor. Nažalost, i taj pokušaj se svrstao u dugi niz drugih pokušaja iz prethodne duhovne istorije čovečanstva. Da li će on ikada biti konačno dat, ostaje otvoreno pitanje.

Koliko je do sada poznato, među svim živim bićima, samo čovek stvara dok niži organizmi obezbeđuju svoju biološku egzistenciju. Stvaralaštvo modernog čoveka se tokom vekova proširilo na razne vidove materijalnog i nematerijalnog stvaranja. Od neophodnih materijalnih dobara za egzistenciju čovek je prešao i na duhovno stvaralaštvo u vidu umetnosti nauke i drugih aktivnosti, među koje naravno spada i sport kao igra i psihofizička rekreacija. On je tekovina milenijumske civilizacije proistekla iz njegove elementarne motoričke aktivnosti neophodne za fizički opstanak. Evolucijom čoveka ta se aktivnost polako prtvarela u razne ritualne igre (s utilitarnim ciljem) koje su vremenom prerastale u magične ili umetničke igre i dobijale svoj moderniji oblik u predgrčkoj, grčkoj, rimskoj, srednjovekovnoj i savremenoj civilizaciji. Iz te igre (plesa) kao jednog vida čovekovog stvaralaštva javlja se gimnastika koja svojim skladnim pokretima predstavlja kinetičku vizualizaciju muzike s jedne strane i oblikovanje ljudskog tela po uzoru kao statičkog sklada likovne umetnosti, s druge strane. Iz gimnastike tokom vekova evoluiraju razne individualne i kolektivne igre koje će docnije dobiti nazive individualnih i timskih sportova ili igara.

Tako se u Grčkoj javljaju prve igre i sportovi koji će postati osnova skoro svih modernih sportskih aktivnosti. Iako je istorijski razvoj tih igara i sportova uglavnom do danas solidno izučen mnogi mehanizmi njihovih ostvarenja ostali su još uvek nepoznati. Pogotovu zahvaljujući takmičenju koje u njih unosi novu dimenziju. Ona u ljudima stvara potrebu za ličnom afirmacijom koja se ogleda kroz postignute rezultate. Rezultati u individualnim sportovima, uprkos saznanju o njihovom nastanku, ostavljaju mnoge nedoumice konačnog ostvarenja.

Pod pretpostavkom da dvojica individualnih sportista vrlo sličnih psihofizičkih sposobnosti, u indentičnim uslovima razvitka i treninga daju različite rezultate je potvrda te hipoteze. Naknadnim ispitivanjima mogu se dobiti još neki relevantni podaci, međutim, nikako i potpuni odgovor.

Daleko složeniji problem je sa timskim sportskim igrama, gde je u novije vreme uključen niz različitih faktora kao što su: antropometrijske karakteristike, motoričke sposobnosti, psihosociološka struktura pojedinaca u sklopu tima, trenazna tehnologija, timska organizacija itd., što podrazumeva niz angažovanih pojedinaca koji učestvuju u timskom radu.

Pored svih navedenih činilaca konačni rezultat ne daje i definitivni odgovor kako se došlo do njega.

Šta tek reći u slučaju pojave zloupotrebe u sportu, koja u savremenom društvu dobija sve veću ulogu s ciljem ostvarenja materijalne, političke ili neke druge koristi? Tada, predvidivost rezultata na osnovu svih predhodno navedenih činilaca postaje još složenija. To lepo ilustruju razni "neočekivani" rezultati koji su već unapred "dogovoreni" čak i bez znanja samih aktivnih učesnika u timskoj igri.

Postojanje mnogih kladionica, opstajanje u "visokom" sportskom i običnom društvu, lično ili kolektivno bogaćenje itd. su skoro svakodnevna potvrda ove pojave.

Prema tome, na ovaj način ostvareni rezultat u sportu koji je svima poznat, ustvari ostaje skoro potpuno nepoznat kao mehanizam svog ostvarenja.

Da li je naučno istraživanje sposobno da pruži jasan odgovor na ovo pitanje ili su neophodni još neki drugi činioci kao što su komercijalizacija, lična afirmacija i drugi elementi podložni etičkom preispitivanju. Tako, **agnosticism** u svom nastanku kao čisto filozofska kategorija, u modernom sportu postaje još složenija kategorija suštinske nespoznaje nečega što izgleda tako jasno i spoznatljivo.

AGNOSTICISM IN SPORTS

SUMMARY

What is reality in sports? Is the result an aspiration to same sporting goals, whose comprehension is close and hand or is it something hard to achieve?

Can modern science follow this phenomenon and give a full answer? Probably not.